

ПРЕЗЕНТАЦІЯ НАУКОВОГО ФОЛЬКЛОРНО-ЕТНОЛОГІЧНОГО ЗБІРНИКА "ОДВІЧНА РУСАВА"

Євгенія Косаківська

20 травня 2004 року в с. Стіна Томашпільського району на Вінниччині відбулася презентація наукового фольклорно-етнографічного збірника "Одвічна Русава: етнографія та фольклор с. Стіна на Поділлі". Книгу надрукувало вінницьке видавництво ТОВ "Консоль" у 2003-му році. Урочистості з нагоди видання цієї праці проходили в будинку культури с. Стіна, куди були запрошені жителі села, учасники фольклорного ансамблю "Русава", творці книги та гості. Серед них першою слід назвати Т. О. Цвігун - директора Вінницького обласного центру народної творчості, заслуженого працівника культури України, керівника Всеукраїнської фольклорно-етнографічної експедиції до с. Стіна та ініціаторку видання презентованої книги. Серед гостей також були: М. В. Яровий - голова Томашпільської райдержадміністрації, Л. М. Спиридонова - заступник голови Томашпільської райдержадміністрації, Т. С. Дорош - заступник начальника управління внутрішньої політики Вінницької облдержадміністрації. Для участі в презентації прибули і автори матеріалів, опублікованих у цьому збірнику: З. С. Гудченко - кандидат архітектури зі спеціальності історія архітектури, старший науковий співробітник ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, К. А. Смаль - фольклорист, музикант, композитор з м. Кіцмані, В. А. Косаківський - старший викладач кафедри української та зарубіжної культури Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського, П. В. Антонишин - завідувач відділу освіти Томашпільської райдержадміністрації та Т. Е. Гарбулінська - провідний методист з фольклору Вінницького обласного центру народної творчості.

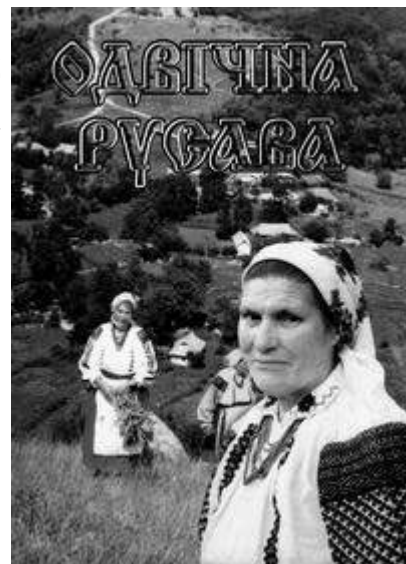
Хід урочистостей фіксували кореспонденти обласного радіо, телебачення та обласного центру народної творчості.

У фойє будинку культури провідним методистом з народної творчості ОЦНТ В. В. Титаренко було розгорнуто виставку декоративно-прикладного мистецтва с. Стіна. На ній представлено традиційні стінянські килими, пілки, обіцята, верети, скатерки, рушники ткані та вишивані, численні зразки сучасної вишивки (переважно ікони) тощо. Килимами, веретами та обіцятами також було оформлено залу та сцену будинку культури. Було розгорнуто фотовиставку відомого подолянина В. Ф. Очеретного.

Презентація розпочалася піснею "На Поділлі село" (пісня про с. Стіна), яку виконали учасники ансамблю "Русава". Вела презентацію Т. О. Цвігун. З вітанням із нагоди випуску книги "Одвічна Русава" виступили М. В. Яровий, Т. С. Дорош, М. І. Пелих та інші. Всі виступаючі підкреслили важливість потреби такої літератури. "Одвічна Русава", на їхню думку, це та книга, яка представляє не лише с. Стіна, а й все Поділля, та й загалом Україну. А ще те, що вона буде належно поцінована нинішнім та майбутніми поколіннями. Промовці подякували жителям с. Стіна та всім, хто будь-яким чином сприяв підготовці та виходу в світ цієї унікальної книги.

До вітального слова були запрошені й безпосередні творці, книги. У своїх виступах вони згадали про підготовку та хід Всеукраїнської фольклорно-етнографічної експедиції. З. С. Гудченко проаналізувала весь хід акції від організації експедиції, її презентації в 2000-му р. та презентації "Одвічної Русави" нині. При цьому вона зазначила, що це перша добре методично організована та проведена експедиція, наслідком якої стало видання та презентація "Одвічної Русави".

Багатьом стінянам, які найбільше допомагали у зборі фольклорно-етнографічних матеріалів під час експедиції 2000-го року, було вручено подяки Обласного центру народної творчості та примірники книги "Одвічна Русава". Серед них: В. В. Зубрицька, Н. Х. Гунько, Є. П. Осипенко, Н. Х. Пранчук, М. Ф. Ярмійчук, Г. В. Віннік, З. Н. Замоцна, Н. К. Неспляк, Г. З. Рябошапка, Г. Д. Назарук, Г. М. Сідак, Г. І. Сідак, Л. К. Кельбас, М. Х. Гідрович, Н. В.

Дмитришина, І. В. Чорна, Н. А. Шпиклірна, П. В. Антонишин, О. В. Запопадний, М. С. Запопадна, Клавдія Сідак, З. З. Чорна, О. В. Чорна, П. П. Федоренко, В. В. Дмитришин, Ю. Г. Осипенко, В. Є. Вознюк. Найстаршому респонденту - Клавдії Сідак, якій цього року виповнюється 100 років, від Томашпільської райдержадміністрації вручено 100 гривень. Старшій групі ансамблю "Русави" від райдержадміністрації також було вручено книги "Одвічна Русава" та магнітофон.

Вітання гостей та вручення подяк чергувалося чудовим співом старшої групи ансамблю "Русави". Молодша група виконала веснянки. Стінян та гостей піснями вітали працівники Томашпільського районного будинку культури.

Книга "Одвічна Русава" - результат Всеукраїнської фольклорно-етнографічної експедиції, яку було проведено в липні - серпні 2000 року та фольклорних експедицій К. А. Смаля в 1998-1999 роках.

Матеріали, які подано у збірнику, розміщено у двох розділах. У першому розділі "Історико-етнографічні дослідження с. Стіна" перша стаття присвячена історії с. Стіна, її минулому і сьогоденню (автори П. В. Антонишин та З. С. Гудченко). Особливостям стінянської архітектури (житло, господарські, громадські та культові споруди) присвячена друга стаття цього розділу (автор З. С. Гудченко). Особливою гордістю стінян, можна сказати, візитною карткою є народний одяг, збережений з минулих епох. Цій темі присвячено ґрунтовну розвідку Л. Г. Пономар. Свято бережуть і шанують стіняни свої звичаї і обряди, тож їм у збірнику відведено чимало сторінок, написаних С. О. Творун. Пам'ять стінян зберегла і донесла до нас знання в галузі знахарства і народної медицини; ці матеріали подано у невеличкій розвідці В. А. Косаківського. Духовний світ жителів села проступає в уявленнях, віруваннях, легендах та усних оповідях. Про це йдеться у матеріалі, підготовленому Л. Г. Пономар та В. А. Косаківським. Про особливості мови цього унікального подільського села з берегів Русави читач дізнається зі сторінок термінологічного словника. Розмаїття імен стінян другої половини ХІХ - першої половини ХХ ст. подано тут же, у невеличкому словнику імен. Словники підготовлені також В. А. Косаківським.

Другий розділ збірника - "Пісенний фольклор с. Стіна". Берегинею пісенного скарбу села є народний аматорський фольклорно-етнографічний колектив "Русави", який вже 34 рік пропагує пісенний фольклор та народну обрядовість с. Стіна. Розповідь про колектив та особливо про його засновницю - фольклориста Зою Зосимівну Чорну вміщено у статті Т. О. Цвігун.

Особливостям виконання та аналізу мелодій і текстів пісень присвячено статтю К. А. Смаля та Т. Є. Гарбулінської. Найбільшу духовну цінність с. Стіна складають пісні, а їх тут поміщено 112. Записав та поклав їх на ноти буковинський фольклорист і композитор К. А. Сміль. Загальна наукова редакція "Одвічної Русави" виконана В. А. Косаківським.

Видання цієї книги стало можливим завдяки підтримці Міністерства культури і мистецтв України, яке надало фінансову допомогу у проведенні Всеукраїнської фольклорно-етнографічної експедиції до с. Стіна. У проведенні цієї експедиції та виданні книги також допомагали Вінницьке обласне управління культури, Томашпільська райдержадміністрація, Стінянська сільська рада та ТОВ "Стінянське".

Книгу добре проілюстровано чорно-білими та кольоровими фотографіями, які виконали В. Ф. Очеретний, В. А. Косаківський та Л. Г. Пономар.

Організатором і активним учасником проведення експедиції та видавцем цієї унікальної фольклорно-етнографічної праці про с. Стіна став Вінницький обласний центр народної творчості, який очолює Т. О. Цвігун, знавець народної культури Поділля.

Отже, перед нами унікальна праця, яка, мабуть, є однією з перших подібного плану в сучасній українській етнології. Вона має зайняти помітне місце в бібліотеках та стати своєрідним підручником з народної культури одного населеного пункту.

Не маємо сумнівів, що історико-етнографічні та фольклорні дослідження с. Стіна, вміщені в "Одвічній Русаві", які потрапили до рук допитливого читача - учня, студента, вчителя, науковця чи краєзнавця, - збагатять духовну скарбницю не лише нашого Поділля, а й усієї України.